Францискани на Витоша
Виж Дневник 17 и 22 септември

Депутати в Бърдарски геран
Виж стр. 3

Поклонници в Св.Седмочисленици
Виж стр. 7

ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ЦЪРКОВЕН АРХИВ В РИМ

АБАГАР 1

КАТОЛИЧЕСКИ ВЕСТНИК

Година XIII Брой 10 (154) октомври 2004 г. 2 ст.

ДНЕВНИК

АВГУСТ – СЕПТЕМВРИ 2004

Като че ли напоследък все на първия ден от месеца се случват или назряват най-значимите събития от тридесетдневието. Един доста скучен неделен предобед на 1 август, след обеда завърши с паметно посещение в новия Дом Вулфила, току що създаден от Росен Милев в Симеоново. На мястото ни посрещнаха майка му Павлина Парашкевова, работници и художниците Ненко Балкански-младши и Николай Марчев. Главната атракция беше стенописът в конферентната зала за около 20-30 души любознателна аудитория. От двете страни на монументалната фигура на Готския епископ стояха ангел

(Продължава на 2 стр.)

ФРАНЦИСКАНИ НА ВИСОКАТА КОТА

Западния склон на Витоша много напомня местата, където преди близо осем века се е подвизавал Асизкият светец, Франциск (1182-1226), с празник 4 октомври, често споменаван на тези страници. Ще го споменем и в началото на октомврийския ни брой, тъй като, както четете на различни страници от Дневника, през изтеклите седмици нашият дом неколкократно домакинства на видни представители на ордена на францискани-те, Увериха ни, че атмосферата, гледките, въздуха и духа, който витае на тази кота, извънредно много им приляга и силно ни насърчават да пазим завоюваните позиции.

Наистина главните събития от живота на Франциск се състоят на такива възвишени и сурови места, стимулиращи най-доброто в духа на човека - място за размисъл, далеч от низините, близост до небето. Планина Субазио край родния му град, Фонтеколомбо над любимата му Реатинска долина, Алверния в Тоскана са най-внимателните свидетели на неговия подвиг и до днес излъчват вярно неговото послание. Напомня ни го мощната антена на Копитото, едва 300 метра над главите ни. Нека Дом Абагар да се превърне в антена на Добро и Мир за сънародниците ни долу и наоколо. Както Франциск учеше последователите си да проповядват всеки път, когато слизаха сред народа.

XXXII МЕЖДУНАРОДЕН КОЛОКВИУМ АБАГАР

Галерия Мургаш
22 септември 2004
на тема

СТРАСТИ ПОКРАЙ СТРАСТИТЕ ХРИСТОВИ

За да отговорим на дебата, причинен сред читателите ни от статията, появила се в априлския броя на вестника по повод уникалния филм на Мел Гибсън, по предложение на Ангелина Павлова, решихме да посветим на темата поредния Международен колоквиум Абагар, толкова повече, че Галерия Мургаш ни предоставяше отлични условия за провеждането му като по този случай възнамеряваше да открие собствена изложба на тема „Вяра, Любов и Надежда" с експонати на известни художници от страната. Като подготовка за дебата администрацията на галерията организира специално прожектиране на въпросния филм в часовете преди началото на колоквиума за онези, които желаеха да опреснят впечатленията си от внушителните му кадри. Незабавно след изказванията се пристъпи към откриването на изложбата „Вяра, Надежда и Любов", осъществена най-вече чрез усилията на скулпторката Ангелина Павлова и галерийната уредничка Наталия Николаева. Представянето на

(Продължава на 2 стр.)

XXXIII МЕЖДУНАРОДЕН КОЛОКВИУМ АБАГАР

По случай XIII годишнина на в. Абагар

Музикален център „Борис Христов", ул. Цар Самуил 43
30 септември 2004
на тема

ЖЕНАТА В ОБЩЕСТВОТО. ПОГЛЕД ОТ ВАТИКАНА

Акцентът на предишния ни брой *Нов ватикански документ: за съдействието на мъжа и жената в обществото* (Виж брой 9, 2004) предизвика немалък интерес сред българското общество, и най-вече сред приятелите ни от медиите и изкуството. Естествено беше да го предложим като тема на поредния Международен колоквиум Абагар, XXXIII от поредицата. Толкова повече, че дирекцията на Музикалния център „Борис Христов" ни предоставяше за събитието своя *храм на паметта* на великия българин, живял в Рим през по-голямата част от нашето собствено присъствие там, когато пътеките ни нерядко се срещаха, а към края на живота му се превърнаха в дълбоко приятелство. Обстоятелството, че колоквиумът съвпадаше със сребърния юбилей на нашето заглавие, стартирало преди 25 години в непретенциозната форма на циклостилен осведомителен бюлетин *Абагар* цяло десетилетие преди падането на стените между Изток и Запад, което също беше редно да спомена със скромна церемония, каквато се състоя в края на срещата ни.

Заседанието, започнало в 17.30 часа, бе открито от председателя на Всебългарското сдружение Мати България, Петър Константинов, с уводни думи най-вече за положението на жената по време на реалния со-

(Продължава на 2 стр.)

ДНЕВНИК

(Продължава от 1 стр.)

Гаврил, как подава писание на просветителя, и епископска катедра със знаците на Готската азбука - всичко в Равенски стил. От разговора разбрахме, че с Ненко се знаем от 13 години, когато гостувахме в дома му в началото на април 1991. Спомняше си, че тогава бяхме обещали на десетгодишното момченце кръстче от Рим - каквото досега не сме успели да му дарим главно поради прекъсване на връзката. В паметта му бяха останали немалко подробности от многопосочните разговори - вид миниколоквиум Абагар - проведени с домашните му и няколкото гости, събрали се около масата, като медийните деятелки сестрите Лазарови, един от съпрузите им и известната „винена кралица" Роза Георгиева-Копилова. През последвалите години някои от водещите ни събеседници се преселили във вечността. Беше първото ни пътуване до България след промените от 10 ноември 1989, и второто след 1938 г. Първото беше през ноември 1976 г. като член на Ватиканска делегация от четирима души, водена от по-късния Държавен ватикански секретар, кардинал Агостино Казароли (1913-1990), който пише за това събитие в посмъртното си мемоарно издание *Мъченичеството на търпението*, буквално с думите на нашите собствени записки. Другите двама бяха днешният архиепископ на Бомбай, Иван Диас, и нунцият в Техеран, Анджело Моттола.

Следващият ден започна доста прозаично с покупки на едро в магазин от веригата Метро, след което постепенно се изгради като водораздел. С представителите на францисканите в България, Евгений Рожански (Виж Дневник, 24-30 април) и Роберт Квесташ, дошли специално в столицата, бяха начертани планове за по-нататъшното развитие на абагаризма. Останаха възхитени от обстановката на нашата витошка котa, където ще се връщат все по-често.

В сряда се осъществи изряден баланс на ежедневните ни грижи - масово изнасяне на вехтории от паянтово помещение в двора, посещение в Булбанк и при бай Гошо Стоянов-ключаря на Солунска - със срещи на потенциални нови абагарци от висок калибър. В дома на Ангелина Павлова се събрахме на миниколоквиум Абагар с текстилната художничка Цвета Грабе, съвипусничка на Ангелина и на Анета Шишманова-Риналди, от редакционния съвет на вестника, придружена от петгодишната й дъщеричка, немскоговорещата Мартина. Докато се придвижвахме по обратния път към подножието на Копитото, на кота 800 ни пресрещна Димитър (Митко) Бунов, току що приет в Нов Български Университет, с покана да се спрем за около час и половина при строежа на новия им дом със семейството на леля му Зюмбюла и чичото Григорий на ул. Богова стъпка, недалеч от Боянския храм Свети Пантелеймон. Там живее от десетина години с осемгодишната си дъщеричка Гергина, отличничка по целия спектър основни познания от първи клас, дава интервюта и печели състезания в радиоигрите. Буквално ни покриха със свежи цветя и богато подхраниха местната ни култура по квартала, където едните и другите живеем.

На 5-ти, рождения ден на Ваня Андонова, трябваше непременно да минем покрай антикварната й книжарница в безистена на Площад Славейков, въпреки че това ни наложи особено голям кръг по обедната жега от Булбанк до Славейков и обратно до Министерството на културата. В книжарницата, освен домакините, намерихме един от първите ни познайници в столицата проф. Валентин Попов от Италианския лицей в Горна Баня. Срещали сме се в началото на 90-те години както в горнобанското училище, така и при униатската катедрала на ул. Люлин планина. Тогава ни беше предоставил литература за нашите хранилища. През всичкото време не престанал да следи дейността ни чрез отделни броеве на в. Абагар, когато му попадали в ръцете. При Министерството на културата ни чакаше писателката Катя Владимирова, до средата на 90-те години главен редактор на в. Свободен народ, някак приемничка на Офелия Хаджиколева - същата, която навремето, в зората на в.Абагар, ни предостави концепция за вестника, като другите две бяха на Нансен Бехар и Петър Увалиев. Катя огледа Дом Абагар и даде своя оценка по състоянието и бъдещето му. Няма съмнение, че отсега тя навлиза в редиците на абагарското ни семейство.

През нощта ни стана ясно, колко е нужна сплотеност на абагарския ни контингент. След като през последните дни на преосмислянето на присъствието ни на българската сцена получихме най-вече безплатни съвети от свръхделовите ни съмишленици, случи се, че внезапно изчезна, като че ли потънал в земята, и най-близкия ни сътрудник, пазачът Ми-Ну. Само около полунощ даде сигнал за присъствието си: бил цели десет часа на пусия зад външната врата на дома.

На 6-ти, празник Преображение Христово, приехме поканата да посрещнем заедно с домакините шведския посланик Бертил Рот със съпругата му Шарлоте Алквист-Рот в Дом Вулфила в Симеоново. Освен Росен Милев, и Павлина Парашкевова, там ни чакаха д-р Валентин Христов и художниците Ненко Балкански и Николай Марчев. Техни превъзходителства първо огледаха монументалния стенопис с фигурата на патрона Вулфила, вече в напреднал етап на изографисване; следва обмяна на мнения и предложения по проект „Вулфила 2011", в рамките на известния формат миниколоквиум Абагар-Вулфила. Споделиха впечатления от Вечния град, където са пътували няколко пъти, с отлични връзки с една от най-динамичните фигури на Римската сцена днес - генералната настоятелка на Сестрите биргитинки, майка Текла Фамилетти, успяла да склони твърдия марксист Фидел Кастро лично да поиска от Ватикана основаването на техен манастир в Кубинската столица. В римската им щаб-квартира на площад Кампо де Фиори (с паметник на Джордано Бруно в центъра), още в средата на 60-те години, бяха проведени сполучливи праабагарски колоквиуми. Г-жа Шарлоте (която е родом от Упсала, където се съхранява най-стария кодекс от превода на Свещеното писание, направен в България от епископ Вулфила около средата на IV век, днес известен като Codex Argenteus), сподели, че баща й, Карл Густав Алмквист, бил професионален богослов с редица издадени трудове. Ще ги потърсим в библиотечните файлове на Богословския факултет Серафикум в Рим. Тъй

(Продължава на 3 стр.)

XXXII МЕЖДУНАРОДЕН КОЛОКВИУМ АБАГАР

(Продължава от 1 стр.)

експонатите бе направено от изкуствоведката Ирина Аврамова.

Както по установена от осем години традиция, когато стартира поредицата през есента на 1994 г., Петър Константинов от „Мати България" откри заседанието със забележки по спорните акценти на филма и тяхната несъстоятелност. След главния доклад, изнесен от архим. проф. Георги Елдъров за структурата и качествата на успешния филм. Докладчикът, като първо, изтъкна обстоятелството, че точно на това място до скоро се помещаваше хосписът на Донка Паприкова за безнадеждно болни и умиращи, подобен на домовете, създадени по света от блажената Майка Тереза Калкутска (1910-1997). Навлизайки по-пряко в темата, той раздели изказването си на две части. В едната разгледа различните повествователни регистри, ползвани от режисьора за излъчването на посланието, а в другата, различните послания, доловени от зрителите на нашумелия филм. Сред първите бяха посочени, освен голия евангелски текст за последните 24 часа от живота на Христа, също средновековните Свещени представления с участието на целия народ, продължили до днес, като това в баварското селище Оберамергау, старателно проучвано от Мел Гибсън, литургичния рецитал Passio през Страстната седмица, набожната практика Via Crucis (Кръстен или Голготски път), евхаристичното богослужение на християнските църкви. Що се касае за посланията, докладчикът отхвърли предположението за непристоен елемент на садизъм в предаването на мъченията, нанесени на Христа и това за антиеврейското му настроение, като акцентира на желанието (и умението) на автора да прокара идеята за изкупление на човешките грехове, осъществено чрез понасянето на страданията заслужени от греховното човечество.

В последвалия дебат бе дадена думата на актьора Христо Живков, който във филма играе ролята на апостол Йоан. Отговаряйки на въпроси на присъстващите същият изтъкна важни подробности за моменти от снемането на филма, както и щрихи от живота и личността на режисьора.

Освен прозвучалите дотук имена на участници в колоквиума, ни е драго да споменем също хората от нашия екип Светлана Караджова, Надежда Маркова, Фани Серафимова, Светлозар Елдъров, Анета Шишманова- Риналди с дъщеря й Франческа и родителите й София и Петко Шишманови, репортерките Силвия Николова и Пресияна Станилова с родителите й Васил и Илияна Станилови, тв-водещия Николай Петков, ПиаРа Ваня Бижева, актрисата Живка Ганчева, художниците Дойчин Русев, Росен Рашев, Станислава Стоянова, Димитър Николаев, Геновева Рогова, Злати Димов-Дезире, Димитрина Андонова, Силви Васева, Станислава Стоянова, Радосвета Лазарова, проф. Димитър Трендафилов, журналистката от Радио Франс Интернасионал Виргиния Захариева, изкуствоведките Дочка Кисьова, Благовеста Иванова, Веселина Илиева, хуманитариста от БЧК Александър Маринов със съпругата му Боряна, Димитър Бунов от Митко & Митко, Соня и Димитър Димитрови, Димитър Сотиров от Българската медийна коалиция със съпругата му историчката Силвия Михайлова и сина им Митко, Зоя Паприкова, Благовеста Лингорска, Добри Добрев, Весела Елиева от „Нов Ден", главния секретар на Федерацията по волейбол Илия Илиев.

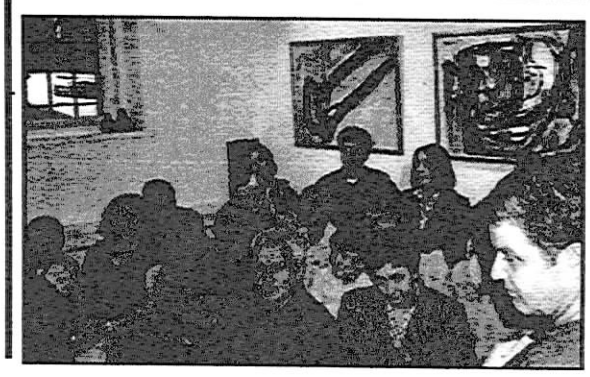

XXXIII МЕЖДУНАРОДЕН КОЛОКВИУМ АБАГАР

(Продължава от 1 стр.)

циализъм у нас, пагубните му последици до днес. Архим. проф. Георги Елдъров продължи с обобщение на ватиканския документ, който вече четохте в предишния брой, наблягайки специално на нуждата от осъзнаване смисъла на изкуплението чрез Христа като коректив на нещастните последици за жената от катастрофата на първородния грях нарушил първоначалния образец на отношенията между половете, установен от Твореца. В последвалия дебат се включиха, между другите, Нешка Робева, *доброто лице на България*, както я определи докладчикът, и приемничката на *Българската Майка Тереза* Донка Паприкова, дъщеря й Зоя.

В паузата млади български оперни певци, питомци на Българската академия Борис Христов в Рим, драматичния сопран Румяна Камчева и тенорът Момчил Караиванов, изпълниха части от Травията на Джузепе Верди.

Следва церемония по връчване на награди Абагар по случай 25 години от появяването на нашето заглавие, първо като циклостилно заглавие, а после в настоящата му форма на водещ борец за правда и интелектуална доблест в България. С художествено изработени и номерирани от скулпторката Ангелина Павлова от 1 до 25 лупи бяха отличени последователно: доайенът на нашите читатели, адвокат Веселин Смядовски; председателят на Всебългарско движение „Мати Болгария", Петър Константинов; политологът проф. Нансен Бехар; праабагарецът д-р Христо Попов от Орлово гнездо Абагар в Санта Фе, щата Ню Мексико в САЩ; капитан Николай Предов от сп. „Наш Завет"; протойерей Стефан Стефанов; водещата Райна Йотова от Дарик Радио; директорката на Музикален Център „Борис Христов", Елена Драгостинова; директорката на Галерия „Мураш" Зоя Паприкова и уредничката Наталия Николаева; непропусналата нито един брой на вестника или колоквиум Абагар д-р Юлия Василева-Попова; филмовият критик Георги Стоянов-Бигор; фоторепортерката Пресияна Станилова; Фани Серафимова от нашия екип; вътрешният кръг на новия ни екип Светлана Караджова, Надежда Маркова и Теодора Миновска. Остават да получат отличието отсъстващите: архиепископ Методи Стратиев, изповедникът отец Храбър Марков, доайена на францисканите в България Максимилиан Балабански от нашия екип, електронният ни настойник Петко Шишманов, досегашният домакин на Дом Абагар Владимир Елдъров, д-р фармацевт Йорданка Пеева-Добчева (напуснала преждевременно заседанието), Василия Стоилова, като един екземпляр остава за музейната ни сбирка от историческо-художествени експонати, а неномерирания брой 26 (дваж 13) ще си намери място направо на бюрото на недоброжелател № 1 на вестника ни, за да си го чете все така старателно, „с лупа", до края на дните си - а и в отвъдното, ако му бъде разрешено.

Освен споменатите до тук, ще добавим някои от имената на изпълващите залата и застаналите на терасата извън стъклената врата и по стълбите на Музикалния център: бившия конституционен съдия Станислав Димитров, Райна Драгнова от ВМРО, издателят Луко Захариев, Илияна Станилова, Ваня Бехар, историчката Силвия Михайлова-Сотирова със сина й Митко Младши, актрисата Живка Ганчева, Добри Добрев, италианистката Лили Станишева, Димитър Бунов, Деница Киселер, Северина Йотова с баба й, художниците Васил Синеджиев от Швеция и Веселина Милкова от Полша, Злати Димов-Дезире, Геновева Рогова, Миглена Александрова, Силви Васева, Радка Смядовска, Ирина Войнова, скулптора Христо Христов, Стефан Дисабазов от БНТ, изкуствоведката Благовеста Иванова и всички други, чиито имена оставиха в духа ни съмнения за правописа им или за титулуването на носителите им.

Участващите в колоквиума останаха до късно вечерта в разговори около масите, където се предлагаше чаша бяло или червено вина със соленки и бисквити, „от Абагар, дар", както остроумно римува на онази тъжна и, все пак, знаменита вечеря в Клуба на юристите на 12 януари 1995 г. националната поетеса Блага Димитрова, лека й пръст (Виж Дневник на посочената дата).

Депутати на гости в Бърдарски геран

„Столицата на банатските българи в България“, както е известно село Бърдарски геран, за пореден път бе обект на интерес от страна на висши инстанции. На 18 и 19 септември 2004 г. група депутати от Парламентарното лоби в подкрепа на българската общност извън България посети родния ми край като съчета празника по случай 90-годишнината на град Бяла Слатина и основната причина за пътуването - запознаване с общността на банатските българи, живеещи в България.

Първо, малко предистория - на 22.02.2002 г. в Огледалната зала на Народното събрание се събират десетина народни представители от НДСВ, за да обединят усилията си в подкрепа на живеещите зад граница българи. Идеята е на Силвия Нейчева, Татяна Калканова и Димитър Димитров. Сега новосъздадената структура е търсен партньор от страна на българската общност от цял свят и на българската изпълнителна власт. Понастоящем лобито включва 25 активни съмишленици и намира подкрепа сред представители и на другите парламентарни групи.

Със Силвия Нейчева ме запозна преди повече от година Емил Миланов, държавен експерт от Дирекция „Международни дейности“ към Министерство на образованието и науката. Сега, при организирането на пътуването, тя се сети за мен и ме покани към делегацията като експерт по проблемите на общността на банатските българи. Първият ден от пътуването съвпадна с рождения ми ден, което придаде особена атмосфера на ставащото и отбеляза по различен и символичен начин един преломен момент в живота ми.

Събота, 18 септември, бе предпоследният ден от празничната седмица за гр. Бяла Слатина, обявен за Ден на общината, организиран с подкрепата на Международна фондация „Културен диалог 21“ и с любезното съдействие на г-жа Анна Маринова-Сендова, която направи и дарение за многопрофилната болница в града. Празниците са повод да се похвалим с каквото можем, затова и местната власт използва височайшето присъствие да изтъкне напредъка на общината, трудно забележим, обаче, за живеещите в нея хора.

Е, на празник като на празник, затова трябва да споменем и посещението ни в новия Бизнес център, изграден по проект „Заетост чрез подкрепа на бизнеса“ (JOBS), посещението заедно с министър Христина Христова на почти завършения Дом за стари хора в с. Попица, който по думите на всички е на световно ниво и няма подобен в цялата страна. Едно след друго вървяха поетични четения с участието на Надежда Захариева и други поети, концерти, коктейли. Трябва да подчертаем особеното внимание и гостоприемство на кмета на Бяла Слатина г-н Милко Симеонов, към когото бяха отправени от страна на депутатите редица питания по наболели проблеми на общината, особено ремонта на пътя от града до Бърдарски геран, траещ вече няколко години.

Центърът на визитата бе следващият ден - 19 септември, който бе отреден за посещение в „столицата на банатските българи“. Парламентарната делегация придоби по-внушителни размери и към присъстващите от предишния ден Силвия Нейчева, Димитър Димитров, Маргарита Кънева и „домакинята“ Марина Василева, родена в Бяла Слатина, се присъединиха Александър Филипов и Николай Бучков. След като бяхме посрещнати от кмета Дамян Монов, влезнахме в църквата, за да присъстваме на неделната литургия. Гостите останаха смаяни от реда и непознатия за тях обред и поласкани от особеното внимание, а четивата като че ли бяха избирани нарочно като за народни представители, та отец Асен имаше възможност да отправи наставнически думи към гости и енориаши. След края на литургията на гостите не им се излизаше от църквата като не спираха да се възхищават на всичко, което ги заобикаля - от хора до интериор.

Следващата точка в програмата бе празничен концерт в читалището, за да могат гостите да се запознаят с фолклора на банатските българи и да оценят особената роля на живеещите в България за връзките с тези, които са в Румъния и Сърбия, а и по целия свят. В словото на Силвия Нейчева бе специално подчертана ролята на ФАЛМИС за запознаването на повече хора със спецификата и уникалността на банатските българи. Към делегацията на гостите се присъедини доста по-рано и Георги Тошев от предаването на bTV „Другата България“, който се оказа, че има много почитатели (и главно почитателки) сред младите хора на Бърдарски геран. В скоро време ще го чакаме да осъществи замисъла си да снима предаване за Бърдарски геран и „другата България“, която съществува в пределите на държавните ни граници.

След кратък прием в кметството, посетихме Дома за деца, лишени от родителски грижи, който обитава бившата сграда на манастира на сестрите бенедиктинки. В музея гостите се запознаха с бита и историята на жителите на селото, а за финал направихме малка обиколка с колите из улиците, за да видят типичната архитектура и колорит.

Визитата мина успешно и да се надяваме, че споделяните по мобилните телефони до късно вечерта, а и на следващия ден, впечатления от прочетеното в току-що излезлия от печат септемврийски брой на АБАГАР, както и стари броеве на ФАЛМИС, ще окажат благотворно въздействие за увеличаване на интереса към общността на банатските българи. Ако депутатите отделят от свободното си време, за да четат за нас, то да се надяваме, че и когато работят, ще си спомнят възхищението и положителните емоции от срещата с банатчани.

Светлана Караджова

Францисканите идват. Виж Дневник 22 септември.

Свети Апостол Йоан от филма „Страстите Христови“ и на XXXII Международен колоквиум Абагар.

Фото: Пресияна Станилова

ДНЕВНИК

(Продължава от 2 стр.)

като двамата четат достатъчно добре български -познават Антон Дончев, Йордан Радичков, Блага Димитрова - драговолно приеха екземпляри от в. Абагар. Очакваме Г-н и Г-жа Рот да ни гостуват през есента в Дом Абагар.

В събота, рано след обеда, се събрахме в Клуба на италианците на Янко Сакъзов със София и Петко Шишманови, Анета Шишманова-Риналди, от Редакционния съвет на вестника, талисманчето на вестника Франческа, и текстилната дизайнерка Диди Андонова, за запознанство с последната и обмяна по целия спектър на съвременното българско изкуство, продължила в изложбените зали на Дома на художника на ул. Шипка 6. На два етажа бяха разположени най-ценните експонати на двадесетина галерии от страната. Още на вратата ни посрещна артмениджърът Нено Ненов от Анатол Габи Арт на ул. Кракра. Оказа се, че се знаем от цяло десетилетие, чрез общия ни приятел Никола Петков Вълов-Бежански, днес покойник, един от наистина достойните българи в чужбина, лека му пръст! Огледахме с внимание всичко с помощта на колкото изрядните, толкова и строги гидове Анета и Диди, ни най-малко склонни да щадят посредственото в изкуството.

Посветихме часовете, които успяхме да спестим от неделните ни обязаности на 8-ми, на новия дом на Ваня и Веселин Андонови на ул. Цар Шишман. Вече изпълнен с антикварна книжнина, той е в напреднал етап на ремонт, с пълно зачитане на историческото му значение - там живял някое време в „ергенска“ стая Иван Вазов, а отсреща в същия двор е гарсониерата на Пейо К.Яворов през последните месеци от живота му. Над нея е щабквартирата на Движение Оборище. Заедно с домакините, към които се присъединиха някои от работниците, като Георги Николов от обкръжението на пастор Павел Игнатов, изпросихме благословия от Всевишния за дома и за всички, които ще обитават там. Ритуалът приключи в заведението на Лучано в безистена на Площад Славейков. През същите часове в Пловдив честваше важен юбилей стълбът на абагарското ни семейство, адвокат Красимир В. Елдъров. Да е жив и здрав за още толкова години и повече, все тъй любознателен и с чисти помисли както досега.

В понеделник започнаха насериозно предвидените ни стъпки за укрепването на дома. Взе се решение да бъде поверен на *Митко & Митко* ремонт на покрива, който ще приключи в течение на една седмица, и бе ангажиран Боянския отдел на СОТ, още в сряда да гарантира вътрешната и външната сигурност на дома през всички часове на денонощието. Членът на нашия екип проф. Светлозар В. Елдъров, току що пристигнал от морската база на БАН край Варна, освен че участва в преговорите, ни осведоми за най-новите развития покрай последната му мащабна монография - дванадесетата през последните дванадесет години -която се очаква да излезе от печат всеки момент.

Преживяхме стоически дните на оздравителния ремонт и разместването на кабинети из помещението, продължили до края на седмицата, като само в петък си позволихме няколкочасов кръг в центъра, в района на Света Неделя и Александър Невски. Той обаче се оказа крайно ценен. В сянката на Националната академия на изкуствата, с посредничеството на Ангелина Павлова, се запознахме със заместник ректора проф. Митко Динев. От разговора излезе, че пътеките ни са се пресичали няколко пъти през годините, най-вече при конкурсите за малка пластика, които се провеждат всеки две години в древната столица на Готите (дошли от България в началото на V век), Равена, при манастира на францисканите, все наши колеги и студенти. Същите от седем века са пазители на тленните останки на великия Данте Алигиери. Пътьом до галерия Мургаш ни светна идея за предстоящ колоквиум Абагар. Ако темата на XXXII издание от сполучливата поредица ви се хареса, да знаете, че тя се породи на щастливото абагарско число 13 от месеца.

Поради различните ни канони, не приехме поканата на работниците да се разговеем на чеверме в Бояна в навечерието на Успение Богородично. Настояхме обаче всяка работа у нас да приключи преди зазоряването на 15-ти - за нас строго неработен ден.

Като че ли за едното и за другото бяхме специално благословени на празника. За черкуване избрахме параклиса Благовещение Богородично на улица Оборище, където всяка неделя в 11 ч. се събират благочестиви чуждоезични католици на идеално подредена служба на английски език с изключително културно пеене и рядко задълбочена проповед. Там все по-често срещаме също и богомолци от абагарския ни контингент и по-спокойно разговаряме с духовенството. А наблизо са и местата на обичайните ни миниколоквуми в столицата. Непосредствено след службата се събрахме на един такъв в ресторант Суши, внедрен в западното крило на Националната библиотека, с Кен, Явора и Василия от династия Стоилови. В продължение на два часа обърнахме пълната история на съответните ни маршрути през последните 35 години - с някои неочаквани откровения по събития и знакови фигури прекосили пътищата ни, някои определено загадъчни, като агентите „Свилен“ и „Иванчев“. Побързахме да се приберем навреме в Дом Абагар преди уговорения час за срещата с моралната съвест на Нова България, писателя Димитър Коруджиев, пожелал да ни посети на този специален ден, заедно със съпругата си Емилия. Посрещнахме ги, както подобава, на стотина метра пред дома, и бегом придружихме колата им по стръмния участък, който ни дели от низините на долната земя. Разменихме си книги (за неговите четохте в предишния брой) и споделихме притесненията си за плачевното състояние на църквите, оказали се доста неадекватни при посрещането на реалните духовни нужди на страната, и как те всички явно странят от най-наболелия й социален и морален проблем - нечовечното състояние на ромската общност. Някоя от тях да е в състояние да предложи нещо различно от „крайното разрешение“ на Константин Тренчев? Събеседникът ни наскоро бил в Сливенското гето на ромите - 17 хиляди души безработни и бездомни, въдворени сред високите стени на нощен лагер, с един само вход, сред врява и мръсотия. Пак ли сектите ще са ни виновни, че еван-

(Продължава на 4 стр.)

ДНЕВНИК

(Продължава от 3 стр.)

гелисти са заделили за тях не един или двама, а 150 свои разнородни пастори? По-късно към разговора се присъедини Митко Бунов от *Митко & Митко* с подобни щрихи за състоянието във Факултето, със своите 90 хиляди „концлагеристи", и по други места, които познава из страната. Такива нито в Европа, нито в ада няма да ни искат.

Узнал не само за присъствието ни в България, а и как да ни открие на витошкия склон и да възстанови връзката ни отпреди 32 години, когато се появи в Рим емигрант, на 16-ти спортистът Михаил (Мишо) Марков направо се яви пред Дом Абагар с червената си служебна кола. Първо си помислихме да не би СОТ-уредбата да е подала сигнал за пожар в дома, но щом видяхме червендалестия синеок мъж с разредената, днес прошарена, руса коса, разпознахме младежа от първоначалната ни среща през 1972 г. Беше сред най-верните от обкръжението на отец д-р Иван Софранов (1923-1997). Идваше от Холандия. където беше взел решението да напусне и тима, и тоталитарна България. Живял дълги години в САЩ и след промените се завърнал в България. Работи в зеленчуковата борса. Нека си имаме човек там. Целта на посещението била, да се погрижим за паметта на родолюбеца Енрико Дел Белло, починал в България след близо 60 години емиграция в Италия и днес погребан в Бояна (Виж профил в бр. 2, 2003). Ще действаме.

На 17-ти, другото щастливо число от месеца, Дом Абагар бе оживен от отряд млади францискани, водени от праабагареца Лудвиг (Владимир) Пенев, от редакторския екип на вестника. Поводът бил: посрещане на нов член, който трябваше да се приземи на летище София следобеда, с полет от Варшава. За пръв път се събрахме на това място шестима изрядни последователи на Асизкия светец - освен наше смирение, споменатия отец Пенев, провинциалния делегат Евгений Рожански, Януш Сивицки, Ярослав (Ярек) Бартишевеч, Роберт Квесташ. След като се запознаха с пазителя на дома, сиамеца Ми-Ну, гостите изслушаха наш доклад за статута и за духовното и структурно здраве на дома, заедно с перспективите за неговото ползотворно просъществуване. После огледаха отделните му сектори, като навсякъде искаха да се снемат в памет на изключителното събитие. Трънаха си с абагарска книжнина, табло с изображението на патрона на нашия измъчен XX-век, както го определи настоящия папа на канонизацията му преди 22 години - техния събрат, мъченика Максимилиан Колбе (1897-1941) - и църковни утвари и одежди, наследени от стария Дом Абагар в Рим (1981-2004).

На 18 и 19-ти проведохме продължителни разговори с члена на екипа ни, магистър на филологическите науки Светлана Караджова, интелектуалка и църковна деятелка от европейски формат, доскоро главен редактор на сп. Фалмис, орган на банатските българи, в по-голямата си част практикуващи католици, цивилизационно най-извисени сред сънародниците ни поради продължителното общуване с централно-европейските народи от XVII век до днес. Тя се завръщаше от Банат, където на 14-15 август участвала в поредната им Световна среща заедно с Никополския епископ Петко Христов и други български интелектуалци (Виж репортажа й в предишния брой). Размениxме ценна информация и разгледахме маршрути за бъдещето ни взаимодействие.

В петък започнахме анализ на последния Ватикански документ за мястото и функцията на жената в църквата и обществото, с цел да извлечем както статията в септемврийския брой на Абагар, така и тема за XXXIII Международен колоквиум Абагар, насрочен за XIII-годишния юбилей (13 октомври 1991 - 13 октомври 2004). За двата колоквиума специално контактувахме с Ангелина Павлова (в изкуството Ангелина К), която се зае с гарантирането на залите, където щяха да бъдат проведени, както и с декора, с който трябваше да бъдат украсени.

Чак в понеделник, 23 август, успяхме да отделим от доста прозаичните домашни задължения по почистването на дома, пренареждане на мебели и съоръжение в различните части на дома и задвижване на стари и нови уреди на домакинството. В 11 часа си бяхме насрочили среща в Клуба на италианците на Янко Сакъзов с един от изключителните представители на българската интелигенция в чужбина, Асен Чилингиров, който повече от 40 години действа в Берлин в областта на българското изкуство и на историята по нашите земи от ранния византийски период до приблизително края на Византийското робство, със специален акцент политическата и църковна съдба на Илирик и взаимоотношенията между България и Русия през X-XI век. Той е и автор на мащабно издание на немски език за древната българска живопис и е сътрудник на монументалната италианска енциклопедия на изкуството. След като си размениxме книги с посвещение (Виж неговата в рубриката Книги в миналия брой) навлязохме в маршрутите на съответните ни исторически занимания и житейски превратности. Разговорът продължи без прекъсване до 15 часа. Останахме с впечатлението като че ли сме прекарали поне два семестъра в най-престижното българско висше учебно заведение. Забелязахме как също гостите в клуба около другите маси се вслушваха в обмяната ни, някои ни поздравяваха с думи и заговорнически погледи, а други ни предлагаха лакомства от собственото си меню.

Върнахме се на същото място следващия ден рано следобеда. Като минавахме покрай книжарница „Ронкали" и видяхме, че вече над два месеца тя е все още затворена, разбрахме, че около нея се събират облаци и май няма повече до отвори врати. Нелепа съдба, отредена на любимата рожба на папския нунций Марио Рици в началото на 90-те години. Въпреки че в нея не се предлагат абагарски издания, ни стана мъчно и за хората, които там намираха препитание, и за оскъдната духовна храна, която все пак успяваше да раздаде на случайно или нарочно минаващите пред щандовете й. Ех, случваше се понякога, че заедно с хляба и рибата, по думите на евангелието (Лука 11, 12), се прокрадваше, явно по неведение, я чакъл, я оса, като волтерианските излияния на нашумяла авторка или ново-езическите послания на национални мегапостери Разведриха ни от мрачните мисли последвалите разговори първо в Клуба на италианците с члено-

(Продължава на 5 стр.)

СОФИЙСКИЯТ МИТРОПОЛИТ СТЕФАН В ГОДИНИТЕ НА ВТОРАТА СВЕТОВНА ВОЙНА

Страници от ръкописа на нова книга

Проф. Светлозар Елдъров

Софийският митрополит Стефан не е забравена фигура от българската история. За неговия живот и дейност вече съществува немалко литература, макар все още да няма една цялостна биография, извън остарелия и непълен животопис на Д. Лазов от 1947 г. Врътник на българската държава (7 септември 1878), натрупал опит като екзархийски и синодален протосингел (1914-1915), специализирал в Протестантския университет в Женева и в Католическия университет във Фрибург, Швейцария (1915-1918), Софийски митрополит от 1922 и синодален член от 1926 г., той се самовъзприема като духовен син на екзарх Йосиф и противно на всички обрати в световната и българската политика, се стреми да следва неговите завети. Митрополит Стефан има ясна позиция по въпроса за войната и мира, изградена не по книги, а от личен опит.

За разлика от други архиереи и клирици, той притежава военно образование - през 1904 г. завършва Школата за запасни офицери в Княжево. Като екзархийски протосингел в Цариград през 1913 г. помага на военнопленниците и оказва голямо съдействие на известния руски демократ и член на Карнегиевата комисия проф. Павел Милюков при анкетирането на военните престъпления по време и след двете Балкански войни. Така той се сблъсква с истинското лице на войната, персонифицирано от десетки и стотици хиляди жертви, в мнозинството си българи. Впоследствие, като член на Всесветския съюз за приятелство и мир чрез църквите, митрополит Стефан става един от международно признатите авторитети на световното християнско миротворство.

Митрополит Стефан е сред главните действащи лица и в новата ми книга „Българската православна църква и войните на България 1878-1945", която в скоро време ще се появи на книжния пазар. За читателите на „Абагар" представям в аванс някои извадки от последната глава, посветена на Втората световна война, които са белязани с личното участие на Софийския митрополит.

Софийски митрополит Стефан.

Маската на новото езичество

Най-последователен и енергичен защитник на мира в редиците на БПЦ е митрополит Стефан. Още през 1938 г. в една от конференциите на Всемирния съюз за международно приятелство чрез църквите, на които е неизменен участник, той заявява, че няма да спре да говори за мир, дори когато пожарът на войната се разгори. Митрополит Стефан удържа думата си. На 13 януари 1939 г. той публикува в синодалния официоз „Църковен вестник" статия, озаглавена „Пътищата, които водят към мира", и продължава да развива същата тема в следващите броеве. Той е сред малцината български църковници и богослови, които тогава се стремят да разглеждат проблема за войната главно в светлината на опазването на мира.

Митрополит Стефан остава страстен привърженик на мира и убеден противник на войната дори след като на 1 септември 1939 г. нацистка Германия нападна Полша и Втората световна война става зловеща реалност. Макар осакатени от цензурата, неговите публикации продължават да бъдат манифест на християнско миролюбие. През 1939-1940 г. той публикува четири статии в сп. „Духовна култура", които макар и да не са свързани механично като поредица, имат своя вътрешна спойка и трябва да се разглеждат (и четат) като едно цяло.

Първите две статии на тетралогията са насочени срещу антирелигиозните прояви на руския болшевизъм и немския националсоциализъм, които според митрополит Стефан имат един и същ източник във вековната борба между християнството и езическите идеали. Новата маска на езичеството обаче е коренно променена. „Тя носи очертанията и формите на модерния левиатан - държава със звучното име болшевизъм, комунистическа държава, тоталитаризъм, тоталитарна държава, зад която, за съжаление, се крие едно ново езичество, един явен антихристиянски дух - ето днешните форми на новото езичество, по-агресивно и по-опасно от старото, защото наглед се ратува за справедливи и политически каузи".

Първата статия е озаглавена „Руската трагедия". Под това или с подобни заглавия митрополит Стефан вече е публикувал редица статии за противохристиянската същност на комунизма и за престъпленията на съветските болшевики против Руската православна църква (РПЦ). Той и сега не сдържа възмущението си от „пристъпите на болшевишката чума", като цитира най-нови сведения от руския емигрантски печат за антицърковните преследвания в Русия, но споделя и вярата си в силата на църквата, която ще съумее да заеме своето място. Статията „Днешното новоезичество" пък е насочена срещу немския националсоциализъм и изобличава несъстоятелността на неговите основни принципи от расизма до социалната етика. Митрополит Стефан се възмущава от гоненията на католици и протестанти, и приветства тяхната съпротива срещу „новата националсоциалистическа религия с нейния нов тринитарен догмат на кръвта, расата и почвата". За него няма съществена разлика между положението в Русия и Германия. И в двете страни църквата е единственият източник на съпротива срещу тоталитарната власт. „Както вече споменахме, националсоциализмът и болшевизмът са два, изразени с помощта на различни мистологии, варианта на една и съща религия, основана върху обожествяването на колектива и човешката личност. И тук, и там има същия този сакраментален култ на вожда, олицетворяващ божеството-колектив" - обобщава в заключение авторът.

Проклятието на „тоталитарната" война

Публикациите за болшевизма и националсоциализма са нещо като предисловие на студията „Църквата, войната и мирът", която по дълбочината на мисълта и яснотата на изложението може да се приеме за програмна. Връзката между тях е метафората за Содом и Гомор, обособена и развита в отделен параграф „Европейските Содом и Гомор". Не е трудно между редовете, а и заради съвпадението на началните букви, в тях да се разпознаят Съветския Съюз и Германия: „Европейските Содом и Гомор започнаха с възкресяването на езическите начала в живота и проповядване на материализма като последна дума на философията".

Митрополит Стефан не приема никакви оправдания и нюанси за същността на войната като зло. За разлика от другите свои колеги, които също се занимават с този проблем, но в чисто богословски план, той обръща специално внимание в студията си на еволюцията на войната като обществено явление и дори въвежда понятието „тоталитарна война" (в смисъл на тотална война). Неговият анализ го убеждава, че съвременната война е напълно различна от предишните, а причината за това намира в „културата на демоните" - метафора, заимствана от раннохристиянския писател Комодиан, с която митрополит Стефан обозначава егоизма и егоцентризма на съвременното човешко общество. Най-важни в статията са последните четири параграфа „Войната от гледище на църквата", „Държавата и войната", „Модерната война" и „Християнското схващане за мира".

Като признава изключителната сложност на въпроса за отношението на църквата към войната и с личния си опит от международното миротворно движение показва колко трудно църковници и богослови от различни страни могат да стигнат до съгласие по него, митрополит Стефан остава твърд и последователен в убеждението си, че християнската религия е несъвместима с войната. Войната е зло, безпощадно унищожава човешките ценности, разлага личността и обществото. Тя обаче трябва да бъде осъждана от гледище на християнството не толкова за това, че сее смърт и страдания, а защото „разстройва любовта, която в най-висшия смисъл на тази дума е извор на всички добродетели". Войната е „организирана омраза" и следователно пълна противоположност на християнството, което е любов.

Отношението на църквата и държавата към войната обаче не е и не може да бъде еднакво. „Общото църковно съзнание отрича войната напълно и ако църквата все пак благославя оръжието, това е поради снизхождение към човешкото несъвършенство, и прави, или би трябвало да прави това, само в случай на освободителна или

Цар Борис III и митрополит Стефан.

отбранителна война". Но ако църквата може да се противопоставя на войната само пасивно, държавата е длъжна да й се противопоставя активно. „Въпросът не е дали държавата трябва да употребява сила (безусловно трябва), а дали трябва да я употреби за несправедливи и егоистични цели."

Възгледите за войната като абсолютно, относително или допустимо зло, споделяни от философи и богослови в миналото, са неприложими към съвременната война. Отдалечен и откъснат от Бога, човешкият прогрес се е превърнал в своята противоположност -"прогрес в злото и несъвършенството, от гледище на доброто и на съвършенството". В същата посока еволюира и войната: „Днешната война не е вече един изолиран епизод в държавния и междудържавен живот, а е тоталитарна, т.е. нещо крайно противоположно на онова, което представляваше от себе си прежната, ограничена война". Причините за прехода от ограничена към тоталитарна война митрополит Стефан търси колкото в бурното развитие на техниката, толкова в състоянието на обществените отношения и най-вече в превръщането на държавата в тоталитарна, която владее напълно и безусловно хората. Тоталитарната война на тоталитарната държава не може да бъде хуманна, нито оправдана по какъвто и да е начин.

„Напразно е да се търси някакъв смисъл в днешната война, т.е. да се смята като средство за достигане на някаква цел - заключава митрополит Стефан, като по този начин индиректно възразява срещу Владимир Соловьов и неговите последователи. - Войната престана да бъде оръдие на политиката, а обратно, политиката - външна и вътрешна - стана нейно оръдие. Войната се превърна в някакъв страшен самозадоволяващ се механизъм, някакъв гигантски валяк, който вече сам се движи и срива всичко със земята. Това е върхът на проклятието на войната, че, когато тя е победоносна, нищо не остава, а всичко тя погълща за себе си. Всички нейни придобивки си остават нейни, т.е. употребяват се за една бъдеща война. В този процес хората са играчки в ръката на Марс - роби, които подготвят неговото бъдещо кърваво пиршество. Тоталитарната война е последната степен на „рационализацията", завършек на атеистичния прогрес".

Последната част на тетралогията е статията „Два свята". Писана във време, когато войната триумфира в цяла Западна Европа и вече тропа на вратата на България, тя най-пълно отразява раздвоението на света и го пренася върху историята на човечеството като философско обобщение за борбата между доброто и злото. „Историята представлява от себе си не прогрес и възход от тъмнината на варварството към светлината на хуманизма, а трагическо противоборство на две духовни сили - силата на злото, т.е. Антихристовото начало, и Христовото начало. И борбата между тези две сили, между тези два свята ще стигне до пълна острота и зрелост в наши дни. И това трагическо противоборство и раздвоение минава през всички области на живота. Няма неща, към които да не би бил приложим един или друг религиозен или антирелигиозен коефициент". В лагера на Антихриста митрополит Стефан нарежда комунизма, толстоизма, масонството и пр., но на преден план, като главен враг, изтъква материалистическия мироглед. Силите на злото временно са в подем, разширяват своето господство над света, но човечеството ще изброди кръстния път на страданията и с Божията помощ ще се спаси.

Духовната мобилизация на Българската църква

Митрополит Стефан не е само теоретик, а човек на действието. По негова инициатива през ноември 1939 г. се провеждат тридневни синодални заседания, които коренно преобразяват БПЦ, предизвикват същинска мобилизация на духовните и материалните й сили и поставят началото на един от най-славните, но и най-малко познати периоди от нейната история. Той успява да наложи на Св. Синод своето разбиране за консервативния принцип и народното начало в живота и дейността на църквата и да очертае ясна граница между нея и държавата.

Колкото повече една църква в своите вътрешни и външни прояви е по-прецизна, толкова нейното влияние сред народа е по-ефикасно и нейното значение в обществото е по-мощно. Това е същността на „консервативния принцип", разбиран от митрополит Стефан като връщане към корените. „Ще рече, традициите, старото, вековното - дело и резултат на дълголетен духовно-религиозен опит, са съществено и фундаменталното в спасителното строителство, от което се излъчва нравствената красота и духовната сила на църквата" - изтъква в пространното си слово той. Именно от гледна точка на консервативния принцип митрополит Стефан прави ретроспекция на многовековния път на БПЦ, за да изведе от него както онова, което е създавало и подпомагало нейната творческа сила, така и онова, което я е спъвало и предизвиквало упадък.

БПЦ има голямо преимущество пред другите православни църкви - Руската, Сръбската, Румънската и Гръцката (Елладската) - създадена е по-рано от тях и стои по-близо до епохата на завършеното строителство на Вселенската църква от края на VIII в. Точно затова тя има дълг да не се оставя да бъде дезорганизирана и изтиквана на заден план от държавата и определени обществени сили. „Ще рече - уточнява митрополит Стефан, - връзката с народа, обичта към народа, божествената мисия на епископа сред народа и за народа, каквато е била епископската дейност в първите векове на християнската ера, е и си остава фундаментът за вечни времена на една дейност (на богоизбраниците - архиереи и иереи) за просвета, култура и спасение на верующите". Тази връзка между народ и духовенство пронизва цялата българска история от Средновековието, през Възраждането, до войните за национално обединение. Колосалните успехи на БПЦ тогава се дължат преди всичко на добре осъзнатата и пълна задружност между духовенството и народа. Обратно, причините за упадъка произтичат от разкъсването на тази връзка и от утвърждаването на неправилното схващане за ролята на църквата в съвременния свят. Софийският митрополит Стефан категорично възразява срещу разбирането, че „свободата не ще екзарх, иска Караджата", т.е. че църквата е била нужна само за робските години и вече не може да играе водеща роля. Напротив - убеден е той - съвременният живот има еднаква нужда и от политическо, и от духовно начало.

За да се решат проблемите на БПЦ, нужно е връщане назад към „славното минало", към ореола на учредяването на Българската екзархия, към хармонията на църковно-народния събор. Когато се възстанови авторитетът на църквата, ще бъдат решени и всички болни въпроси на взаимоотношенията й с държавата и обществото. Те ще бъдат решени, защото възродената Българска църква ще има един съвременен и същевременно консервативен устав, който ще бъде „отражение на генетичната връзка с миналото и ще дава указания за бъдещето".

Цялата последвала дейност на БПЦ в периода на войната носи отпечатъка от идеите на митрополит Стефан. Мобилизирана, сплотена и целеустремена като никой друг път, върховната църковна управа съумява да се противопостави срещу опитите на държавата да я изтласка от работата с младежта чрез организацията „Бранник" и да настоява, а в крайна сметка и да придобие правото на духовен надзор и контрол в нейните щабове, дружини, венци и орляци; да не се откаже от борбата за утвърждаване на проектоустава за църковното устройство и управление и да не се огъва дори пред заплахите от полицейски санкции заради някои свои инициативи; да заеме твърда позиция спрямо опитите да бъде елиминирана от формирането на възпитателско-настойническия съвет на престолонаследника Симеон; да отклони внушенията за признаване на новосъздадените неканонични православни църкви в Унгария и Хърватия; да запази лоялни отношения спрямо остатъците от сръбската и гръцката църковна йерархия; да възстанови старите си структури в Македония и Беломорието; да подпомага материално и морално Руската православна църква; да участва най-активно в спасяването на българските евреи.

(Продължава на 6 стр.)

Богоявление, 1942 г.

ДНЕВНИК

(Продължава от 4 стр.)

вете на екипа ни Анета Шишманова и Росен Милев, а после и с близките на първата в Докторската градина. Уточнихме детайли по предстоящ колоквиум, като Анета се зае с изготвянето на логото му, и по освещаването на Дом Вулфила в Симеоново след няколко дни.

В сряда една медийна дезинформация ни доведе до Съюза на художниците на улица Шипка 6, обаче липсата на очакваната изложба бе компенсирана от духовно обогатяващата среща на бутилка минерална вода в закусвалнята към престижната институция. Със силно мотивираните християнки Силвия Николова и Ваня Бижева и двамата им млади приятели Христо и Слави задълбочихме немалко актуални етични въпроси, които (не)вълнуват достатъчно все повече оскотяващото ни общество. Напуснахме компанията, когато вече се стъмняваше и прибирането ни до стръмния витошки склон ставаше проблематично.

На 26-ти отбелязахме Деня на епископ Вулфила с уникалната за страната, а и вероятно за Европа, инициатива - освещаване на първия по рода си Дом Вулфила, създаден в Симеоново на собственото си имение от члена на нашия екип акад. Росен Милев. Обредът бе извършен по пълния чин на църковния канон от бившия екзарх на *българо-католиците*, изповедника архиепископ Методий (Стратиев), завидно здрав, духовит и читав на достолепната възраст 88 години и 8 месеца, включващи също 11-те прекарани в лагер и затвор между 1952-1963. Присъстваха на събитието, освен основателя на дома, споменатия академик, и наше абагарско смирение, също проф. Светлозар Елдъров, д-р Валентин Христов, Павлина Парашкевова и Радка Стоименова от Балканмедия, художниците Ненко Балкански-младши и Николай Марчев, създали величествения стенопис от 400х300 см., и симеоновските зидари Данчо и Васко, извършили необходимия ремонт на сградата, за да бъде пригодена за новите цивилизационни нужди, на които е предназначена. Срещата продължи до средата на следобеда, когато се разделихме по столичните ни адреси. Бяхме щастливи да придружим дядо Методий до прага на резиденцията му на ул. Люлин планина, като същевременно разменяхме в гостоприемната кола на Васко мнения по събитията, протекли от последното ни свиждане отпреди една година, когато погребвахме непрежалимия ни отговорен редактор. архим. Гаврил Беловеждов (Виж Дневник 8-10 юли 2003 и в. Абагар, бр. 8, същата година).

Дълго отлаганото гостуване у Шишманови през това лято най-накрая се състоя през най-есенния ден от сезона, петък 27 август. Щом се разделихме с доскорошния домакин на Дом Абагар, Владимир II. Елдъров, пожелал лично да ни донесе от печатницата последния брой на в. Абагар, задействан през неговия мандат, рано след обеда поехме с огромен чадър към квартала им и въпреки слабата ни топографска памет правилно налучкахме адреса им. Освен че опитахме най-вкусния чай от лятото, с различните членове на династията разгледахме отделните въпроси, които ни вълнуваха. Четиригодишната Франческа ни показа как вече умее да подготвя масата за гости и да мете стаята; електронният ни настойник Петко Шишманов ни извади от телекомуникационна пропаст. С Анета Шишманова-Риналди избрахме графика за поредния брой на вестника и редактирахме логото му по случай предстоящ юбилей, а с майка й, проф. София Шишманова, току що завърнала си от Нов български университет, където преподава, направихме преглед на последните събития на политическите, църковни и културни фронтове в страната. Накрая последните две ни придружиха през кварталния пазар, за запознанство с любимите им продавачи, до спирката за обратния път до Бояна.

В неделя 29 август, докато доста вяло планувахме графика си за деня, ни шашна говорителката на рубрика Религия на БНР, че народната традиция този ден забранявала ярко червените ястия и дрехи, бидейки неприлични за преданието или легендата, както нарече празника *Отсичане главата на св. Йоан Кръстител*, който се честваше този ден - въпреки че епизодът, освен че е централен за битието на Спасителя и е сред малкото евангелски събития изрично потвърдени от съвременните му автори на голямата история на онези години. Какво остава още да ни научат медиистите ни! С Росен Милев и Ангелина Павлова, които пристигнаха около обяд, след като се помолихме на светеца да ни помага не само през този ден, а през целия ни живот, решихме да не се съобразяваме прекалено много с идиотщината. А той като че ли специално ни изслуша: прекарахме един от най-щастливите дни от месеца, богат на идеи за няколкото предстоящи събития от ресорите ни, докато се движехме между двата полюса Бояна и Симеоново, където са настанени щабквартирите ни, съответно, Абагар и Вулфила. Прекалихме с кофеина, но светецът сигурно ще ни прости, освен ако не приемем за наказание безсънницата, която ни налегна, когато вечерта се прибрахме в нашата база.

Последният ден на този особено динамичен месец като че ли събра наедно всички образци от напреженията и от постиженията на новата ситуация в дома като в някаква идеална витрина за бъдещата му пълна история. Рано сутринта общо подредихме конферентната зала, с Т-образна францисканска заседателна катедра и мега-образ на Преславския св. Теодор Стратилат, в случая преименуван на цар Авгаровия „Абагар". Започнахме, първо със Светлозар В. Елдъров, после със Светлана Карáджова, от нашия екип, преразглеждането на статута на разновидните получатели на вестника в страната и по света - кой, какво, колко и докога, което ще доведе до известно закъснение в разпространяването на последния брой, но пък ще засили комуникацията. По-късно, след като си уредихме разплащателни сметки в ДСК с помощта на Ангелина Павлова, посрещнахме в новата автобусна гара споменатия член на екипа ни, Светлана, която идваше от духовни упражнения в Пловдив, специално заредена с нравствени сили. Някъде привечер ни навести в Дом Абагар Росен Милев с товар продоволствия KFC за отбелязване на важна дата в развоя на нещата около него, за което ще разберете в последствие.

* * *

Един златен септември ни позволи да навлезем в нормал-

(Продължава на 6 стр.)

ДНЕВНИК

(Продължава от 4 стр.)

ния ритъм на ежедневието след сътресенията около ремонта, инсталацията на уреди и разплащателните механизми на дома. Започна да се очертава благонадеждно също някакво решение с персонала и екипа, с печатането и разпространяването на вестника. Зачеркнахме в адресните ни списъци паразити и мъртви души.

На първи Ангелина Павлова ни донесе направо на витошкия склон макета за външната постановка на предстоящия колоквиум Абагар - истинска сензация за столичната гилдия на художниците.

В петък в Столична библиотека разкрихме маршрути на вътрешното разпределение на вестника, които иначе ни се губеха между пощата и адресатите му. В зала *Любов*, където е офиса на отдел Културни връзки и работно място на цяла рота наши почитатели, случайно открихме, че PR Галя Титкова е близка приятелка на други наши почитатели във Вечния град, където била на откриването на Юбилейната 2000 година, и то на 2 метра разстояние от Светия отец, именно чрез застъпничеството - сигурно ще оттатне агент „Артур" - на специално внедрения във Ватиканската система наш контра-агент. Картината става още по-загадъчна, когато се има предвид, че същата е направо братовчедка на Ваня Андонова от антикварната книжарница в отвъдния безистен, диспечерски пункт на много наши движения в центъра. Там ни локализирала чрез GSM-а си малко по-късно историчката Силвия Михайлова, едва успяла да се освободи от течащия в дома й ремонт. Продължихме разговора за присъствието на отделни католически ордени по българските земи, с акцент редемптористите, останали у нас само едно десетилетие през първата половина на XIX век.

На 5-ти, късно след обеда Росен Милев ни пое със Светлана Караджова, от нашия екип, за излет до Симеоново и оглеждане на Дом Вулфила, който Светлана още не беше виждала. Разписахме се с пожелания в Домашната книга за VIP- гостите. Ще прочетете пожеланията под тази дата.

След като в неделя се черкувахме на службата в параклиса „Благовещение Богородично" на ул. Оборище 5 и вече се придвижвахме по обратния път, когато ни настигна с GSM послание, че в клуба на италианците ни очаквали за обяд домакини и гости от колонията им. Няма да коментираме по менюто, освен че беше на висота, но ще подчертаем, че срещата се превърна в истински колоквиум Абагар, от известната ни поредица, без обаче да го обозначим с римско число, само защото не бе обявен предварително. Ислям, имиграция, Ватикан бяха главните акценти на двучасовия разговор.

В деня на Съединението си разделихме задълженията с члена на екипа ни Светлана Караджова, като тя тръгна по задачи на вестника, а ние по такива на дома. По средата вместихме работна среща с другия член на екипа Анета Шишманова-Риналди на най-невероятното място - при Пързалките на Младост 2. Докато те двете с Ангелина Павлова обсъждаха за последно логото на юбилея „Абагар 2004", а талисманчето Франческа се разделяше между детската площадка и скучните приказки на големите, ние с Петко Шишманов разговаряхме за обзавеждането на дома с подходяща техника. На обратния път надникнахме в Технополис, за да си направим конкретна представа за уреди и цени. Вечерта до късно изчиствахме адреси и разпределяхме пратки на поредния брой на вестника - операция, в която Светлана се издигна като истински гений в очите ни: бърза, практична, категорична. Няма съмнение, че сп. Фалмис, което е редактирала цели четири години, се оказало отлична школа за дейността й при нас. Спестихме време и средства. И още ще спестим, без да навредим на качеството на вестника.

Повторихме успешната процедура на разделените пътеки на изпълнение на задачите също следващия ден, с няколко допирни пункта през деня. На един от тях си определихме среща с „педагога" на папата при посещението му България през месец май 2002, отец Петър Кьосов от пловдивския храм „Свети Дух" за обмяна на книжнина и информация по съответните ни ресори. По някое време към нас се присъедини Ангелина - заедно придружихме Светлана до новата автобусна гара. Ще я посрещнем отново там след около седмица.

Когато се прибрахме в Дом Абагар около 17 ч., чуваме как вода шурти - помислихме си - от забравен отворен кран по етажите. С ужас установяваме, че две силни струи летят вляво и вдясно от бойлера на третия етаж. Освен наводнение, потопът причинил токови съединения, отразили се на телефонните ни апарати. Да ни простят кореспондентите, ако са ни търсили неуспешно през онези часове. Мигновено реагира на алармата ни Митко от Бояна за временно някакво укротяване на стихията. Наложи се спиране на водата по всички етажи. Останахме така до 10-ти, което пък ни позволи, от една страна, да разберем притесненията на хората, лишени от животодаващата струя, а от друга да изпълняваме нашите задачи въпреки неудобството. За щастие, пълноводната чешма в двора продължи да ни предоставя необходимата течност за повечето битови нужди и задължения.

На 8-ми, рано сутринта, със същия ни Боянски приятел стъкмихме план за възстановяване на реда в дома и заедно тръгнахме по начертания план, вмествайки къде негови, къде наши задачи. Опряхме до няколко пощенски офиси, докато не намерихме най-подходящия за разпращането на 123 пратки от последния брой на вестника, с общо 500 екземпляра - още толкова разпространяваме чрез куриер в столицата. Остават абонатите в чужбина и златния резерв на редакцията. Около обяд имахме среща със проф. София и магистър Анета Шишманови в Нов български университет за справка, нужна на Митко, който възнамерява да се запише в престижното школо, с направление журналистика. Който опре до Абагар непременно се заразява от тази пандемия.

На 60-та годишнина на 09.09.1944, един особено студен за сезона ден, решихме да се включим във възпоменанието на зловещата дата, организирано от приятелите патриоти при паметника на репресираните в парка на НДК в 17.30 ч.. Преди да стигнем там неочаквано ни се пресякоха пътеките с тези на праабагареца от Париж, д-р Никола Факиров, от Радио Париж-Интернационал. Заедно се придвижихме към мястото на събитието, като междувременно разменяхме информацията набрала се при единия или другия в течение на две години, от когато не се бяхме виждали. След отпуска на церемонията при НДК успяхме да разменим някоя дума с видни читатели на вестника и почитатели на абагарската идея. Ще спомена главния говорител на срещата проф. Георги Марков, Васил Станилов от в. Про&Анти, Анастасия Мозер, Райна Драгова и доцент Димитър Ненов от Нов Български университет. Уверихме ги с думи и с присъствието си, че католическата ни църква не е забравила жертвите си от времето на болшевишката диктатура у нас.

На 10-ти ни се наложи да поверим дома за няколко часа на Митко от Бояна, с задачата да следи работата по изправяне на щетите от мащабния токов удар от понеделник. Прекарахме голяма част от следобеда в безистена на площад Славейков и по маршрутите на градския център, заедно и отделно, с госта от Франция, Никола Факиров, и гостенката от Германия и член на екипа ни, Стефка Михел - двамата отлични перипатети, които не издават умора нито от ходенето, нито от разговорите по пълния спектър на българските и на европейските въпроси.

Около същото време се раздвижихме следващия ден, този път с цел Света Неделя. Първо разговаряхме с любимия племенник на героинята Райна Дандулова, физика от висок калибър Росен Дандулов. Препоръчала срещата лично победителката на световната морска мафия, 90-годишната му леля Райна Дандулова, с цел да бъдат уточнени условията за нейното евентуално идване и настаняване в България. Освен това си сверихме часовниците след тридесетгодишната раздяла от първо-

(Продължава на 7 стр.)

Юбилей и пасторална визита в Никополска епархия

През 2005 г. монс. Петко Христов има юбилей - десет години откакто е епископ на Католическа Никополска Епархия. За отбелязването му по достоен начин бе свикан Епархийски пасторален съвет на 23 август в Русе, където бе изготвена програмата за пасторалната визита на епископа и юбилейните чествания. Предварителната програма включва откриване на пасторалната визита на 17 октомври в Русе, като съчетава събитието с празника на катедралата „Свети Павел от Кръста". След това от октомври до май монс. Петко ще посети всички енории в епархията си и основно ще се запознае с живота им. На 30 април 2005 г. ще се състои официалния празник за юбилея на епископа в Русе, като са поканени всички енории да вземат участие в събитието.

На Петдесетница, 15 май, кандидатите за миропомазване от цялата епархия ще приемат тайнството от монс. Петко Христов в с. Ореш. Закриването на пасторалната визита ще се състои в Белене на празника Тяло и Кръв Христови, 29 май 2005 г.

Поради излизането на този брой преди празника в Русе на 17 октомври, очаквайте повече подробности за юбилея и визитата през следващите месеци.

Светлана Караджова

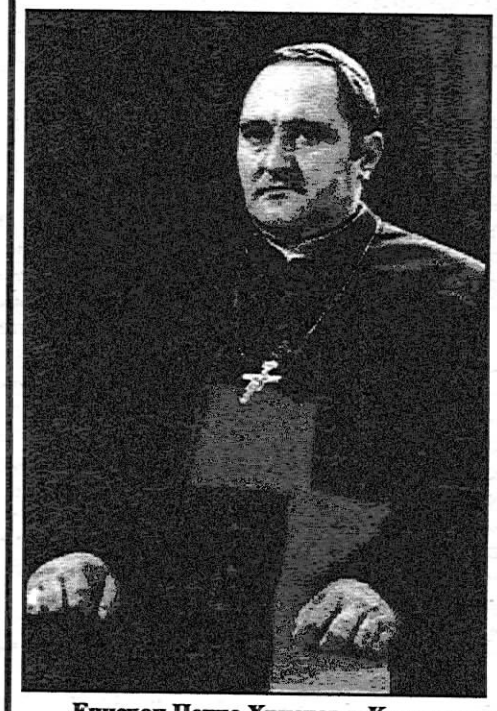

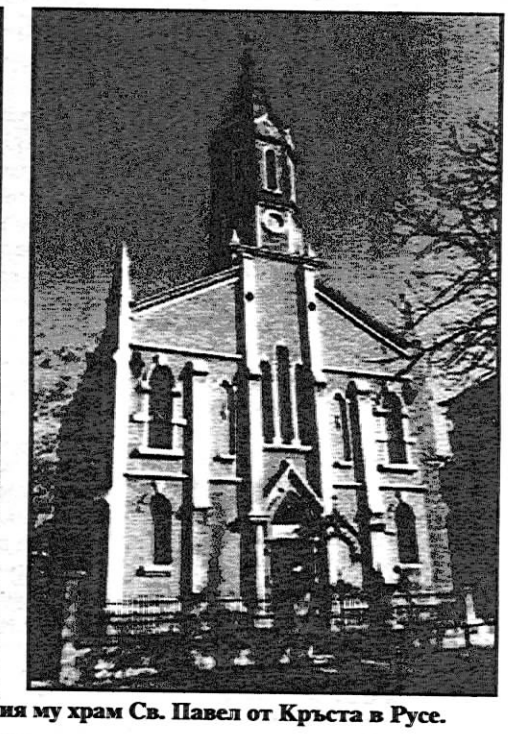

Епископ Петко Христов и Катедралния му храм Св. Павел от Кръста в Русе.

СОФИЙСКИЯТ МИТРОПОЛИТ СТЕФАН...

(Продължава от 5 стр.)

Спасяването на българските евреи

Спасяването на евреите в България от физическо унищожаване в лагерите на смъртта по време на Втората световна война е акт на най-искрено човеколюбие и изключителна гражданска смелост, който напълно оправдава мястото си в българската и в световната история. Той е проучен в детайли от българската историография, а вече е признат и в световен мащаб. Според собствените си познания и пристрастия, или в зависимост от политическата конюнктура, различните автори са склонни да приписват заслугата за този акт на исконната толерантност на българския народ, на Българската комунистическа партия, на цар Борис III, на подпредседателя на Народното събрание Димитър Пешев. Най-близо до истината обаче е мнението на американския професор Михаел Бар-Зоар, казано ясно и категорично на един международен симпозиум през 1995 г. в София и после защитено със силата на научните аргументи и с увлекателен стил в книгата му „Извън хватката на Хитлер. Героичното спасяване на българските евреи":

„Никоя намеса няма такава тежест, както решението на Св. Синод на БПЦ. Поради факта, че официалната религия в България е източното православие, позицията на църквата има особено голямо влияние върху обществото".

Има обаче и друго. На 26 март 1943 г. Д. Пешев, двигателят на парламентарната съпротива срещу депортирането на българските евреи в лагерите на смъртта, е бламиран и освободен от своя пост. Два дена по-късно, на 28 март, е закрита сесията на Народното събрание и следователно временно изчезва една авторитетна легална възможност за противопоставяне срещу депортацията. Колкото и да е страстна и убедена противница на гоненията на евреите, БКП няма никакви възможности да влияе върху решенията на управляващите, които не четат нелегални позиви и не слушат чужди противодържавни радиостанции. Отделни съсловни и професионални организации могат да говорят само от името на своя ограничен авторитет. Представителите на българската интелигенция са в състояние да изразяват само лична позиция. Остава, следователно, само една единствена национална институция с достатъчно силен авторитет, която би могла да се противопостави на изпълнителната власт относно еврейския въпрос - Българската църква. Съпротивата на БПЦ срещу депортирането на българските евреи в лагерите на смъртта е най-силният и на практика необорим аргумент за цар Борис III срещу внушенията, идещи отвътре и отвън, да допусне в България „окончателното решение" на еврейския въпрос.

От най-новите публикации на българската историография вече е позната ролята на митрополит Стефан в спасяването на българските евреи. Достатъчно е да се спомене, че заради своите смели и дръзки действия в тяхна защита в годините на войната и особено през пролетта на 1943 г. той съсредоточава върху себе си гнева на много хора и институции - Комисарството по еврейските въпроси прави официално оплакване срещу него пред Министерския съвет, Младежката организация на Всебългарския съюз „Отец Паисий" и Българските национални легиони разлепят из столицата афиши с обвинения по негов адрес в предателство и родоотстъпничество, премиерът Богдан Филов му отправя последно предупреждение да преустанови дейността си, а главният прокурор започва да събира доказателства, за да го подведе под съдебна отговорност за противодържавна дейност.

Софийският митрополит Стефан допринесе много БПЦ да напише едни от най-славните страници в своята история - възстановяването на екзархийското наследство в Македония и Беломорието, помощната акция в подкрепа на Руската православна църква, спасяването на българските евреи. Без тях и историята на България в годините на Втората световна война не би била същата.

Дядо Иларион - емблематичният аскет

Доростолският митрополит организира международна конференция за свети Дасий

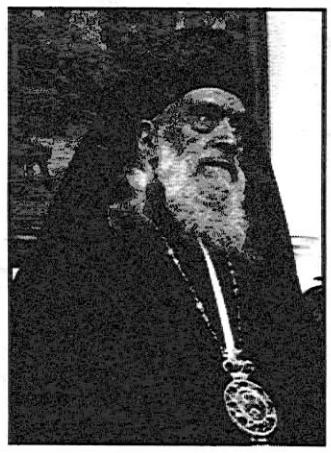

Вероятно ще го срещнете рано сутрин по софийските улици - дребничък духовник с дълга бяла брада, облечен в чисто и изгладено, като току що извадено от скрина расо. Него не можете да сбъркате с никой друг от обитателите на Синодалната палата, защото той единствен от събратята си на същия адрес не се вози в луксозни лимузини, а ползва като всеки редови българин градския транспорт. Този човек с блага външност е Доростолският митрополит Иларион.

Дядо Иларион, както предпочита да го наричат, е роден на 12 януари 1913 г. в градчето Елена. Мирското му име е Димитър Цонев Драганов. Завършва с отличен Богословския факултет на Софийския университет през 1937 година. Подстриган е за монах на 4 ноември 1938 година, на 3 декември 1947 година е въздигнат от екзарх Стефан в архимандрит, а скоро след това става игумен на Бачковския манастир. За Траянополски епископ е ръкоположен на 21 януари 1973 г., а от миналата есен и за Доростолски митрополит.

Диоцезът на Доростолска епархия (Силистренска, б.а.) е най-новият, но същевременно и най-старият. Тя е възстановена едва преди четири години, когато бе отделена от Черковенска епархия (Русенска, б.а.) макар, че всъщност е най-древната по българските земи. В 927 г. Дуростръм (Силистра, б.а.) е обявен за резиденция на българските патриарси, тъй като бил населен предимно с християни. В него загива мъченически, отстоявайки вярата си св. Дасий, чиято 1700-годишнина ще бъде отбелязана с международна научна сесия през ноември. Част от мощите на мъченика, подарени на Българската православна църква от папа Йоан Павел II по време на визитата му у нас, се съхраняват в храма „Св.св.ап.ап. Петър и Павел". Между впрочем той е и единствената църква в Силистра, ако не се брои тази на Арменската апостолическа църква.

По същото време се очаква да излезе от печат и сборникът със статии, есета и беседи на дядо Иларион, съставен от писателката Мария Антонова.

Дядо Иларион, както повечето вярващи го наричат заради умението му да изслушва и дава винаги навременен съвет, е от малкото наши владици, които знаят писмено и говорими чужди езици. Наред с френски, немски и руски, той владее италиански. В сметката не влизат старогръцкия и латинския, които неизбежно изучава всеки един студент в Богословския факултет, който той е завършил. Историята на неговия италиански език обаче е достатъчно печална и същевременно достойна да бъде описана в разказ.

В началото на 40-те години дядо Иларион заминава на специализация в Италия и дори в продължение на година и половина следва в университета в Перуджа. След подписването на примирието през 1943 - 44 г. обаче съдбата му изиграва лоша шега. Италия преминава към съюзническите страни, но България остава с фашистка Германия. В резултат на това всички българи на Ботуша, предимно студенти, са натикани в лагери като съюзници на германците. Сред тях е и дядо Иларион. Той попада в лагера за чужденци „Гроттаферрата" (на италиански „желязната пещера", б.ред.). Близките му подозират, че точно тогава е закалил характера и тялото си към несгодите. Приблизително оттогава той води живот, подобен на този на аскетите от X-XII век. Без всякакви излишества, само с най-необходимото, ако не се броят купищата книги в кабинета му. Дядо Иларион е вегетарианец, но макар и постията му да са зеленчукови, никога не прекалява с тяхното количество. Дори се старае да минава само с едно хранене на ден. Изключение прави, когато го поканят на официална вечеря или коктейл по повод премиерата на някоя книга, тъй като той е желан гост на всеки издаващ в София автор. И тогава обаче хапва само от постните ястия, колкото да не обиди домакина. Най-близките му твърдят, че от 60-те години не е лягал в пухено легло. Между продължителните нощни молитви, дядо Иларион отмаря с дрямка три-четири часа приседнал на стол.

Доростолският митрополит Иларион бил в състава на първата наша правителствено-църковна делегация, посетила Рим на 24 май 1968 г. за поклонението на гроба на Свети Климент, приета на историческа аудиенция от папа Павел VI. Той е и от малцината български владици, чието име не е компрометирано нито по женска, нито по мъжка линия. Заради тези му достойнства патриарх Максим му делегира доверието си за официални посещения и представяния в чужбина. Дядо Иларион бе владиката, който духовният глава изпрати в Гърция, град Патра през 2001 г., за да пренесе частица от мощите на св. Андрей и от Кръста Господен, които митрополитът на града Никодим дари на София.

Фани Серафимова

ДНЕВНИК

(Продължава от 6 стр.)

то ни свиждане през 1973 г., когато даровитият студент избрал да напусне България пеш през границата. Продължил следването си в Западна Германия и САЩ за да се установи в Париж, където работи в престижен научен център. Преди да се разделим го запознахме със Силвия Николова, с която подехме разговори, отпочнати преди 13 години и продължили периодично през следващите до днес, за състоянието и спасението на църквите ни през Третото хилядолетие.

Същата пое домакинството на Дом Абагар през неделния ден, докато същевременно електротехници дооправяха повредите от погрешно съединение, причинило мащабен взрив в квартала. Хора с различни съдби, като Васко Грациетти, загубил връзка с италианския си баща, Манлио Грациетти, преселил се в Бразилия след войната, останаха с нас на обед с българо-италианско постно меню по абагарска рецепта - pastasciutta, сирена баница, мешана салата. Като че ли се връщат времената на стария Дом Абагар на „отворени врата", когато всички бяхме гости и всички домакини.

Не се бяхме нарадвали още на „водния режим" възстановен в дома след близо една седмица прекъсване, когато рано сутринта на 13-ти разбрахме, че връзките в бойлера не са били направени по предписание. Стана късно за срещите ни в града, но все пак успяхме да вместим целия предвиден график. Направихме си приемна на Руски паметник, където в течение на няколко часа преминаха Павлина Парашкевова от Балканмедиа, скулптурката Ангелина Павлова, акад. Росен Милев с доклад за едноседмичното си пътуване из България по готските следи, историкът Борислав Скочев с новооткрит документ за последните месеци от заточението на архиеп. Йосиф Соколски в Киевската лавра и проект за подхранване паметта на репресираните и убити през тоталитарния режим в българското и световно общество (Виж сайта http://geocities.com/decomunization). За по-тежките ни събеседници специално се преместихме по-навътре в центъра - в галерия Мургаш огледахме предпоследните детайли във връзка с предстоящия ни колоквиум, на ул. 11 Август поискахме от приятеля Георги Чапкънов да задели експонат по темата на изложбата, в Клуба на италианците доуговорихме проект на председателя на умбрийците в България Ланфранко Фиттучча за международен приз в чест на изрядна личност (чието име ще издадем сред като получим одобрение от приближените й). Успяхме даже да се справим с по-прозаичния проблем да си поръчаме норвежка марка отоплителни тела в Софийския офис на ADAX. Няколкото ни връзки с фирмата през следващите дни ни позволиха да се запознаем с хора от европейска класа, като ПиаРа Евгения Златарова, отлично запозната с житието на небесната си покровителка преподобната св. Евгения, с празник 24 декември, считано от историци за първообраз на по-късната легенда за „папесата".

На 14-ти Светлана Караджова се завърна от Никополската епархия, където трябваше да изпълни предварително поети задължения, и незабавно се втурна в задачи покрай позакъснелия септемврийски брой на вестника. Веднага разбрала къде е възела на протакането, просто го разряза със словесен меч, налагайки железен график на виновника за предпечатната подготовка. В течение на броени часове той бе готов за печат, а следващия ден, 16-ти, беше в ръцете ни.

В четвъртък се сбогувахме с гордия чипровчанин Асен Минкин (1928-2004), починал на 13-ти (Виж Некролог в настоящия брой). Обредът се състоя в църквата Свети седмочисленици в 13 ч. в присъствието на няколкостотин почитатели от столицата, цялата страна, различни европейски страни и отвъд океана, включително и известен брой абагарци. Особено внимание ни обърнаха съмишлениците му от чипровския край бившият кмет Люсиен Симеонов със семейството си и Славко Григоров. В парка пред църквата, на излизане, ни засече проф. Георги Нешев, също присъствал на траурния обред. Беше щастлив да се запознае с представителка на батянската общност, каквато е Светлана, обект на десетилетните му изследвания.

Около 15 ч. в района на площад Славейков ни настигна библиотекарката от читалището в Първомайци, Горнооряховско, Теодора Миновска, състудентка на Светлана Караджова, която ще ни гостува за ден-два в Дом Абагар, преди да продължи за Прага.

Преди да се приберем в Дом Абагар успяхме да прибере от печатницата новия брой на вестника, тъй ефикасно пришпорен от новата отговорна редакторка. Скоро ни настигнаха там също Росен Милев и Зарко Ждраков за тежък абагарски миниколоквиум, продължил няколко часа на тема Готи в България и възможната им връзка със скалните манастири, посетени от гостите предишната седмица.

Петък беше ден на разминаване на гости. Тръгваше си Теодора Миновска, пристигаха францисканите от Полша, уви, за малко. Провинциалният настоятел на Варшавското подразделение на ордена (с 500 пълноправни членове, освен кандидатите, или колкото духовенството на БПЦ), Григорий Бартошик, с още четирима събратя, пожелал да навести, макар за малко, Дом Абагар още при стъпването си на българска земя. Останаха не повече от час, но успяха да си направят ясна представа за положението и ползата от пребиваването ни на високата кота. Ще се върнат специално на 22 септември, когато ще бъдат взети съответните решения за доброто здраве на твърдината.

Рано сутринта в събота Светлана Караджова тръгна с парламентарна делегация с цел родния й край, привлякъл вниманието на народните представители поради специалния културен образец, който представлява в българското общество. Четете репортажа й тук на друго място.

На 19-ти в Дом Абагар ни гостува (и домакинства) Силвия Николова до завръщането на Светлана със сътрудничката си Надежда Маркова привечер.

Понеделник пое много наши физически, финансови и интелектуални ресурси, като ни остави даже някои неприятни последици, за които много наши сътрудници бяха бързо осведомени, но за други ще останат дискретно затулени.

Във вторник ни се отдаде възможност да гледаме, като подарък и поръчение на Ангелина Павлова, филма на Мел Гибсън за Страстите Христови, тема на предстоящия XXXII колоквиум Абагар, за който вече имахме отлично информирана представа и бяхме всячески анализирали, без да сме го гледали. За самия колоквиум на 22-ри четете на друго място в броя.

Особено тежък и пълен с изненади се оказа следващия ден. Тръгнали по различни маршрути с екипите на дома и на вестника, пътеките ни неколкократно се пресичаха, вървяха паралелно и пак се разделяха по съответните задачи до късните часове на деня. Ще спомена само двете главни събития: участието ни в сутрешния блок на бТВ с интервю по въпроси на топ-репортерката Векилска за колоквиума и по-късното ни участие в откриването на изложба в Националната галерия за чуждестранно изкуство. Чрез усърдието на Ангелина Павлова и посредничеството на г-жа Риналди от Италианския културен институт ни бе позволено да се вместим в потока на елитните гости и да се насладим на уникалните експонати на Фортунато Деперо (1892-1960), един от бащите на футуризма, най-авангардното крило на съвременното изкуство. Не пропуснахме да поздравим почитатели на абагарската идея, както и да установим нови контакти. Специално внимание ни задели премиерът Симеон Сакскобургготски , като не забрави да попита и как е сиамецът от близкото ни обкръжение, Ми-Ну. Разговаряхме също с министър Абрашев, с папския нунций Джузепе Леанца, с Аксиния Джурова и с актрисата Йоанна Буковска. Като удължение на последното събитие, в ресторант Академията се събрахме на минерална вода малка компания около вечното дете - актрисата Живка Ганчева, за да се приберем в Дом Абагар около 21 часа.

Поредната авария във водо-електрос-

(Продължава на 8 стр.)

In Memoriam

АСЕН МИНКИН (1928-2004)

Нямаме спомен кога първо се запознахме с Асен Минкин - музикален педагог, нумизматик, краевед. Като че ли е бил винаги в абагарското ни обкръжение. Тъжната му и същевременно остроумна усмивка придружава дискретно картинки от много страници на нашия Дневник - преди и след промените. Срещите ни зачестяваха около събития свързани с Чипровци - място, събитие, идея. В такива случаи понякога направо гостувахме на адреса му на Граф Игнатиев. Паметно остана неговото участие в националното възпоменание на архим. Гаврил Беловеждов миналата година (Виж в. Абагар, брой 8, 2003). За изненада на всички, вместо *Реквием* мощния му бас поде *Многая лета* в чест на покойния. За последно се срещнахме в сянката на Света София около това време миналата година. Държеше да ни задържи колкото може по-дълго. Искаше му се да ни говори, като на изповед. Повтаряше някои неща от предишни разговори, с удължения и задълбочения. Ставаха ни ясни върхове на възход и падение на много люде. Пак заговори за Чипровци и кога ще можем да му гостуваме там. Изпратихме го с траурни почести, като за рицар, какъвто си беше по дух, на 16 септември в църквата Свети Седмочисленици. Нека сега намери покой в небесно някакво Чипровци.

Раздялата с Асен Минкин. Виж Дневник 16 септември.

ДНЕВНИК

(Продължава от 7 стр.)

набдяването раздвижи дома ни през сутринните часове в петък, но бързата намеса на Митко & Митко разреши проблема за нищо време. Фирмата предложи даже заслугите си да ни доведе до входа на тв Студио 865 за наше участие в предаването им *Християнството.* Открихме съидейци и създадохме абагарци, готови за по-нататъшно сътрудничество. Интервюто ни ще бъде излъчено в началото на октомври. Ако го засечете, изпратете ни вашите коментари.

В събота се предвиждаха няколко групи разнородни гости. Поради определено неприятното време някои от тях, загубили ориентирите си до нас и решили да отложат визитата си. Други обаче постоянстваха и успяха да се доберат до твърдината ни. Целия ден не бе вдигната масата за гостите. Сутринта ни посети родственикът на Светлана Караджова от нашия екип, електронният инженер Дамян Дамянов за оглед на техниката ни и консултация по нея. След лутане с такси по витошките склонове късно след обеда ни настигнаха праабагарецът, пазителя на „Орлово гнездо Абагар" в Санта Фе, щата Ню Мексико в САЩ, д-р Христо Попов, със съпругата си Ася. Оставиха части от личния архив на семейството с невероятно богатата му информация за голям брой събития във и извън страната по пътеките на този уникален български деятел в много области на културата, изкуството и политиката отсам и отвъд океана.

Неделната ни програма можа да бъде осъществена само отчасти. Помощничките ни Светлана и Надя използваха черкуването си на Княз Борис 125, за да разнесат броеве на вестника и устни покани за предстоящия колоквиум на специалните им адресати в района на църквата, докато ние контактувахме съидейци в района на Националната библиотека. При клуба на италианците ни настигна членът на нашия екип Анета Шишманова със снимки от последния колоквиум, каквито виждате в този брой. Успя също да ни убеди да й гостуваме на обяд при родителите и дъщеричката й. Графиката, шрифта и печатането на вестника бяха обстойно анализирани с надеждата скоро да бъдат коренно подобрени.

Двадесет и седмото число на месеца най-често ни носи щастие и успех. Този месец ни доведе две изрядни репортерки, които съумяха да изтръгнат от нас едни от най-сполучливите ни интервюта. През мрачната сутрин се добра до дома ни екип на кабелна телевизия Ден, с водеща Станислава Гатева, с цел удължение на разговора отпреди няколко дни. Снемаха и питаха няколко часа -а след това те самите отговаряха на нашите въпроси. Стори ни се, че си тръгнаха с доза абагарска нагласа. След обеда Людмила Първанова от в. Стандарт ни откри в Музикалния център „Борис Христов", където имахме среща с ръководителката Елена Драгостинова по въпроси с предстоящия колоквиум. Разговорът първо се простря по целия спектър от битието ни, после се концентрира върху темата на колоквиума. Беше като генерална репетиция за нас. По средата успяхме да вместим посещения в клиника Св. Панталеймон Младост, в антикварната книжарница на Ваня Андонова в безистена при площад Славейков и в книжарницата на Луко Захариев в Столична библиотека - все по грижите абагарски.

Особено натоварен бе 28-ми. Главното събитие преди обед бе пресконференцията в Музикалния център „Борис Христов" за предстоящото откриване на новия сезон на тази многообещаваща културна институция. На подиума седнахме петима докладчици заедно с директорката на центъра Елена Драгостинова, която представи програмата на различните инициативи, а останалите, като примата на балета към Националната опера, Маша Илиева, допълваха с детайли собствените си приноси. Наше смирение споменахме за връзките ни с маестрото Борис Христов до края на живота му и обобщихме темата на предстоящия колоквиум. С позабележителните сред присъстващите разменихме мнения и адреси, като повечето от тях получиха броя на вестника ни със уводната статия по въпроса на колоквиума. Така ще могат да се подготвят за очаквания дебат. Репортерката Славка Несторова от в. Дума очаква да получи наше интервю през следващите дни.

Следобеда беше време на голямото ходене по специализираните компютърни магазини в столицата за попълване и усъвършенстване на нашата техника с оглед новите предизвикателства пред вестника, със скачените му други инициативи.

Месецът завърши с изключително сполучливия XXXIII Международен колоквиум Абагар, както четете тук на друго място. Ще вметнем само, че покрай него същия ден ни бе поискано още едно интервю за Нощен Труд по въпроси на Елиана Митова, която е също представителка за България на испанското Движение за мир, разоръжаване и свобода.

Книги с посвещение

ТЕОДОРА МИНОВСКА-ПЕТЪР ТАКИЕВ, История на читалище „Иван Вазов", село Първомайци (1893-2003 г.). Поредица „Моят роден край". Книжка първа (Велико Търново 2003) 151 стр., с 19 страници илюстрации извън текста.

Читалище „Иван Вазов" в с. Първомайци наследява книжните фондове на читалищата на две горнооряховски селища, Сергьовец и Темниско, обединени под новото наименование Първомайци през 1955 г. Авторите проследяват историята на двете съставни части през вековете, поне от времето на Второто българско царство. Юбилейното честване е свързано с по-старото читалище, това на Сергьовец, създадено през 1893 г. под патронажа на националния поет Иван Вазов, към което се влива това на Темниско, създадено през 1909 г. с името „Развитие". В пет недълги глави са представени събитията около двата духовни центъра на дълбоката провинция, заедно с насоките на дейността им през десетилетията до впрягането им в общата бразда на обединеното селище до днес. Фактите са описани с помощта на официални документи и репортажи в пресата от времето, както и чрез богат снимков материал. Изданието още веднъж показва колко ценен е приносът на малките отдалечени центрове за изграждането на цялостния духовен облик на нацията. Обстоятелството, че съавтор на представената книга е нашата сътрудничка Теодора Миновска, ни кара да мислим, че също „малката история" на Абагар - вестник, дом, идея - един ден ще заема заслуженото си място в поголямата история на нацията.

БЛАГОВЕСТА ИВАНОВА (уредник), Портретът през българското възраждане (София, Национална художествена галерия, 2001) 76 страници, с 230 илюстрации, анотации и именен показалец. Двуезично издание (български и английски).

Албум и каталог, книгата на изкуствоведката Благовеста Иванова представлява изворов документ и художествен принос за националното ни Възраждане . Портретните образи на видни люде от времето, когато се ражда нацията със сегашното й съзнание за собствена съдба, време и място в Европа, допълват представата ни за близките корени на нацията и етапите на нейното формиране.

Портретите, цветни и чернобели, са подредени по автори и донякъде по школи. Наивни и формално по-изискани кадри от повече или по-малко известни художници се редят пред очите ни като на филм отломки от националната ни памет. Най-старите са от Самоковската школа от началото на XIX век, с представители на първото и второто поколение художници, като Захарий Зограф (181-1853), Станислав, Иван и Никола Доспевски (съответно 1823-1877, 1828-1888 и 1840-1889), Георги Данчов (1846-1906). Забележително е присъствието на Георги Данчов (1846-1908) от Чирпан, Христо Цокев (1847-1883) от Габровско и свищовлията Иван Павлович (1835-1894). Сюжетите най-често са представители на видни чорбаджийски фамилии, оставили белег, освен в родата, също в обществото, а понякога и в историята на нацията. Ще открием обаче също най-старите изображения на видни българи, като Христо Ботев, Васил Левски, Захари Стоянов, Стефан Стамболов, наложили се в съзнанието на българите именно с онези си черти. Кратък раздел от 18 снимки, представени от Ружа Симеонова, ни въвежда в прохождането на фотографията сред българите още през втората половина на XIX век.

ЗДЕНКА ТОДОРОВА, Взривената памет. Поредица „Памет" (Издателство „Балкани", Царевброд-София 2004) 126 страници, с илюстрации и фототипен материал.

Известната национална и хуманитарна деятелка сред българите в Западните покрайнини, Зденка Тодорова, участвала също в наши абагарски инициативи с изказвания в колоквиуми Абагар и приноси на тези страници, от години се бори също за запазването и възстановяването на българщината в измъчения край. Заглавието не е просто символично, понеже става въпрос понякога за физическото взривяване на наши паметници в исконните ни територии, откъснати от живото тяло на България след Първата световна война (1914-1918). Разделени на две части, кратки пет глави описват съдби на гробници, храмове, селища и хора, пострадали от несправедливото им включване в чужди граници. Случаите на жестокост и варварство отвъд границите ни само показват нуждата от по-бързо изглаждане на страстите в нашия регион за оцеляването на всички ни. Сигурни сме, че най-добре ще разберат посланието на книгата нашите съседи, днес подложени на много погранични места от родината си на подобна на нашата дискриминация.

ВЕСЕЛИН СМЯДОВСКИ, Предизвикани спомени (Издателство Славена, София 2004) 93 страници. С илюстрации.

Веселин Смядовски отдавна присъства на страниците и в летописите на този вестник. На последния колоквиум Абагар той бе най-заслужено отличен с 25-годишния юбилеен приз на изданието ни (Виж тук на друго място). Силно мотивиран от родовата памет през последните години усърдно възстановява щрихи от историята на семейството с публикации на дневници и спомени на родителите и братята си. В първата част на настоящата си книга авторът си връща към родния си край в Шумен със спомени за собственото си юношество, фолклора, традициите, културните прояви, оставили следа в духа и нравите му. А във втората е описан опита му с отвъдното - светът отвъд граница, най-вече Югославия, където не само пътувал, а също проявил кратък интерес към журналистическото репортьорство с дописки до водещия тогава национален ежедневник в. Утро. По-късно, през годините на тоталитаризма, пътува също по-назапад - в Италия, където си създава трайни връзки, включително в наши среди (Рим, Асизи). Вълнуващи са неговите спомени за непрежалимия отец Винкенти Плачков - бай Венко (1913-1999).

ABAGAR

Bulgarian Catholic Magazine

Year XIII, Number 10 (154) October 2004

COVER: Franciscans on a Mountain Slope in Bulgaria.

EVENTS: Two Abagar Colloquia at the End of September; Bulgarian Parliamentarians in a Catholic Village.

PROFILES: Metropolitan Hilarion of Silistra; Assen Minkin, R.I.P.

HISTORY: Bulgarian Metropolitan Stefan of Sofia during the Second World War.

OUR RUBRICS: Book Reviews. Our Diary for August and September.

Абагар 1
КАТОЛИЧЕСКИ ВЕСТНИК

Главен редактор: Архим. професор Георги Елдъров, основател на вестника (1991)

Редакционен съвет: акад. д-р Росен Милев; проф. Светлозар Елдъров; магистър на богословието Фани Серафимова; магистър на изкуствата (иконография) Стефка Славчева-Михел; магистър на изкуствата (електронна графика) Анета Шишманова-Риналди; магистър на филологията Светлана Караджова; магистър на каноническото право Максимилиан Балабански; дипл. художник Лудвиг Пенев.

Адрес на редакцията: ул. Бялата чешма 5, София - Бояна, П.К. 248 София 1606

Телефон: 8559107

Е-майл: abagar@ofmconv.org

Печат: Печатница „ЕМПАСТ", тел. 945-04-36